

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Медицински факултет

**Катедра „Неврология, психиатрия, физиотерапия и рехабилитация,
превантивна медицина и обществено здраве“
при МФ на СУ „Св. Климент Охридски“**

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Велина Гергелчева, дм

Доцент към Катедрата по „Неврология, психиатрия, физиотерапия и рехабилитация,
превантивна медицина и обществено здраве“, СУ „Св. Климент Охридски“; Началник
Клиника по неврология, УМБАЛ „Софиямед“

Председател на Научното жури относно дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 7.1 „Медицина“,
научна специалност „Физикална и рехабилитационна медицина“

на

д-р Десислава Методиева Герасимова

Тема на дисертационния труд:

**„Клиничен подход, основан на биопсихосоциалния модел при лечението
на хронична болка в шиен дял на гръбначен стълб“**

Научен ръководител доц. д-р Искра Димитрова Такева, дм.

Д-р Десислава Герасимова е родена през 1973 г. През 2001 завършва „Медицина“ в Крайова, Румъния. Работи като семеен лекар от края на 2001 до края на 2008г. в родния си град Видин. Започва специализация през 2009г в УМБАЛ „Св. Анна“ и през 2013 придобива клинична специалност по „Физикална и рехабилитационна медицина“. Има допълнителни квалификации по „Лазертерапия“, „Постизометрична релаксация“, „Мобилизация на периферни стави“, „Мануална терапия“, „Управление на стреса с биофийдбек“.

Проявява интерес към изграждането на индивидуален и комплексен подход при лечението на пациентите, който да включва анализ на начина на живот, на причините довели до появата на заболяването и на промените настъпили не само на структурно, но и на психоемоционално ниво.

За периода от 2015 г до 2018 г провежда следдипломно обучение в Българското дружество по логотерапия и екзистенц анализа и придобива сертификат за консултант в това направление. Придобитите познания използва в практиката си на лекар по физикална медицина.

Има професионален опит като лекар – специалист по ФРМ с амбулаторни и стационарни пациенти от 2009 и до момента (в УМБАЛ „Света Анна“ - София).

Води упражнения на студенти от специалността „рехабилитация“ към Медицински колеж „Йорданка Филаретова“ от 2015г и занятия на студенти по Медицина (българо-езично обучение) от 2022г, като асистент към катедрата по ФРМ към МУ – София.

Ползва английски, румънски, френски и руски езици.

Актуалност на темата:

Във връзка със съвременния заседнал начин на живот болката в шийния дял на гръбначния стълб е с все по-голяма честота, като значително ограничава дейностите от ежедневиия живот на пациентите. Често хронифицира и е причина за тревожност и депресия.

Според биопсихосоциалния модел соматиката, психиката и факторите на околната среда си взаимодействат, за да се определи интензивността на болката. Депресията, тревожността и емоционалните фактори, присъстват като най-чести участници в преживяването на болка. Психичните разстройства водят не само до повишена интензивност на болката, но и са причина за висок риск от рецидиви.

Не на последно място важно условие за избора на успешна терапевтична програма е разпознаването, оценката и предотвратяване на ендогенните и екзогенните рискови фактори, които водят до хронифициране на болката във врата и влошаване на качеството на живот на тези пациент.

Във връзка със съвременните тенденции, съобразени с новите концепции за болката и с биопсихосоциалния модел се появи необходимост от актуализиране на прилаганите във

физиотерапевтичната (ФТ) практика програми за лечение на пациенти с хронична болка в шиен дял на гръбначен стълб.

Структура на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа 200 стр, от които 45 стр. обзор, методика на научното проучване с резултати – 115 стр, дискусия – 11стр., публикации във връзка с дисертационния труд – три, библиографска справка от 175 заглавия, от които 29 на кирилица и 146 на латиница. Списък с използваните съкращения и въведение, което разкрива възможностите на специалността физикална и рехабилитационна медицина (ФРМ) за комплексен и интердисциплинарен подход за лечение на заболяванията, какъвто се явява биопсихосоциалния подход за лечение на хроничната болка.

Разработката е онагледена със 7 фигури, 4 хистограми , 51 диаграми и 47 таблици. Проучването е проведено в клиниката по физикална и рехабилитационна медицина на УМБАЛ „Св. Анна“ – София.

Характеристика на съдържанието

Съществува логическа и смислена връзка между отделните части на дисертацията.

Литературният обзор включва определение, класифициране, физиология и психология на болката. Изнесени са данни за анатомо-функционалните особености на шийния отдел на гръбначния стълб, етиологията на болката в шията, диагностиката, диференциалната диагноза, клиничната картина и терапевтичния подход, който включва когнитивно-поведенческа и други подходи. Направено е обобщение на литературния обзор, което разкрива необходимостта от натрупването на доказателства за ползите от комплексните терапевтични програми, съобразени с биопсихосоциалния модел за оценка и въздействие на хроничната болка в шиен дял, тъй като те са в основата на повишаването на ефективността на прилаганите терапии при тези пациенти. Литературният обзор е представен достатъчно изчерпателно за целите на дисертационния труд

Целта на проучването е ясно формулирана - да се проследи и сравни терапевтичния ефект на физиотерапевтична програма, в съчетание с методи за повлияване на психоемоционалното състояние, спрямо конвенционална физиотерапевтична програма при лица с хронична болка в шиен дял. Смятам, че темата на проекта е актуална и социално значима. Обозначени са 7 задачи за изпълнението ѝ, както и 6 свързани със задачите работни хипотези.

За целите на проучването са изследвани 70 лица на възраст от 22 до 87 г., преминали през Клиниката по физикална и рехабилитационна медицина (КФРМ) в УМБАЛ “Св. Анна“ – гр. София за периода от януари 2020 г. до януари 2023 г. Пациентите са разпределени в еднакво съотношение в две експериментални групи от по 35 души на случаен принцип.

Определени са включващите и изключващите критерии. Избрани са методи за обективизиране на резултатите, които са представени като приложения и е очертана методологията на проучването. Подробно е описана **методологията** на проучването. Д-р Герасимова проследява в краткосрочен и дългосрочен план терапевтичния ефект от приложението на физиотерапевтична (ФТ) програма (преформирани физикални фактори и кинезитерапия) съчетана с методи за психоемоционално въздействие в сравнение с контролна група пациенти, при които е приложена само ФТ програма.

Постигнати са съществени **резултати**, които са детайлно интерпретирани след подробна статистическа обработка, онагледени са графично и са търсени разнообразни връзки и зависимости между различните фактори, което е доказателство за аналитичността на дисертационния труд. Направен е анализ на рисковите фактори, на изследваните променливи, дискриптивен анализ на проследените показатели и графично сравняване на промяната в субективните показатели болка, индекс на инвалидност в шиен дял, психоемоционалното състояние. Направена е комплексна оценка на клиничните оплаквания и симптоми на пациентите с хронична болка в шиен дял като е проследено наличието на Главоболие (НА), Световъртеж (VRT), Изтръпване на горни крайници (Form).

Дискусията е изградена въз основа на формулираните 6 хипотези. При големи проучвания в други страни на хора с хронична болка в гърба се констатира промяна в настроението при около 50% от тях. Тези данни, както и резултатите от проучването на д-р Герасимова подкрепят необходимостта когато се прави оценка и се изготвя терапевтичен план на пациенти с хронична болка в шиен дял да се вземат предвид както психологичните, така и болковите симптоми. В България все още не са обичайно приложими и наложени препоръки към специалистите по физикална медицина за оценка и повлияване и на психоемоционалните промени при лечението на такива пациенти. Заключението включва препоръки за изграждане на комплексен подход в лечението на тази патология включващ

комбинирано приложение на физиотерапевтични методи и на стратегии за повлияване и на психоемоционалното състояние на тези пациенти.

Направени са 7 извода и са формулирани 2 оригинални научни, 4 потвърдителни и 3 научно-приложни приноса. За пръв път в България се предлага разширена комплексна оценка за придружаващите психоемоционални промени при пациенти с хронична болка във врата, базирана на биопсихосоциалния модел. За пръв път е проведено клинично сравнително наблюдение на терапевтичния ефект след приложението на конвенционална физиотерапевтична програма, спрямо физиотерапевтична програма съчетана и с методи за психоемоционално повлияване на пациенти с хронична болка във врата. Дисертантът е изпълнил намерението си въз основа на получените резултати да бъде създаден алгоритъм за изграждането на комбинирана рехабилитационна програма, основана на биопсихосоциалния модел и новите концепции за болката. Предложен е алгоритъм за комплексна оценка на пациенти с хронична болка в шийен дял. Предложена е информационна брошура за пациента с цел повишаване на информираността му за естеството на заболяването, прогнозите и възможните начини за повлияване на оплакванията при пациенти с хронична болка в шийен.

Авторефератът към дисертационния труд отразява вярно и систематизирано съдържанието на разработката.

Заклучение:

Дисертацията на д-р Десислава Методиева Герасимова третира актуален медицински проблем и отговаря на всички изисквания за структура, на качествените и количествените критерии на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на специфичните изисквания на МФ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Д-р Герасимова е представила необходимите като брой и тематична насоченост публикации, в които е първи автор и един доклад на конгресен подиум.

Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността Физикална и рехабилитационна медицина и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Дисертационният труд

съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

Със своята разработка д-р Герасимова смятам, че допринася за оптимизиране на физиотерапевтичното лечение на пациентите с хронична болка в шийния дял на гръбначния стълб в България.

Въз основа на представения дисертационен труд препоръчвам на Научното жури присъждане на д-р Десислава Методиева Герасимова на образователната и научна степен “Доктор” по професионално направление 7.1 „Медицина“, научна специалност „Физикална и рехабилитационна медицина“.

доц. д-р Велина Гергелчева, дм

Дата: 27. 01. 2024 г.